

- ної галузі Криму / Г.В. Ядрова // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матер. третьої наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Львів, 29 верес. 2011 р. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. – С. 381-391.
6. Ярошенко Т.О. Бібліотечні консорціуми: перспективи розвитку / Т.О. Ярошенко // Бібліотечний форум України. – 2006. – №4. – С. 7-11.
 7. Konferencje, seminaria, kursy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.biblioteka.pwr.wroc.pl/254975.dhtml>.

The article presents the experience of the organization of seminars in Scientific Library of Lviv Polytechnic National University over the period 2009-2014 aimed at the implementation of «UFD/Library» automated library information system with the participation of a representative of the developer company. The focus is on how to conduct workshops and presentations of information problems. The expediency of establishing corporate relations between the libraries of the western region is shown.

Key words: «UFD/Library», corporate communications, automated library information system, seminar.

Отримано: 14.01.2015

УДК [011/016:004.738.5]:[025.5:027.7]

О. А. Дікунова,
м. Кривий Ріг

ВЕБЛІОГРАФІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ЕЛЕКТРОННОГО ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розглянуто електронне довідково-бібліографічне обслуговування користувачів Наукової бібліотеки Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет». Проаналізовано аспекти окремого напрямку бібліографічної діяльності – вебліографії.

Ключові слова: бібліотека ВНЗ, інформаційно-бібліографічні ресурси, електронне довідково-бібліографічне обслуговування, інформаційні запити, вебліографія.

В умовах інформатизації бібліографічна діяльність бібліотек як соціальних інститутів набуває нових напрямів розвитку. Вони пов'язані, по-перше, з розвитком інформаційної культури особистості та інформаційної культури суспільства, з ускладненням системи інформаційних потреб споживачів; по-друге, з удосконаленням засобів інформаційно-бібліографічної діяльності, зокрема комп'ютерних технологій, формуванням різних інформаційних каналів, через які бібліографічна діяльність реалізує свої соціальні функції, з залученням в арсенал бібліографічної діяльності інформаційних технологій. Нові інформаційні реалії диктують нові умови щодо якості, повноти та оперативності довідково-інформаційного та бібліографічного обслуговування. Місія бібліотеки ВНЗ – бути центром інтегрованого інформаційного забезпечення навчального і наукового процесів, інформаційно-бібліотечним комплексом, що не тільки зберігає інформацію, а й надає послуги навігації в освітньому просторі, дає змогу забезпечувати онлайн-доступ до світових інформаційних ресурсів, поглиблювати пошук відповідної інформації.

Довідково-бібліографічне обслуговування традиційно вважається одним з найважливіших напрямків діяльності бібліотеки вищого навчального закладу.

Від того, наскільки ефективно воно організовано, залежить успішне вирішення головного завдання бібліотеки – інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу та наукових досліджень. Використання інформаційних ресурсів Інтернету для задоволення інформаційних запитів користувачів ВНЗ – актуальне питання електронного довідково-бібліографічного обслуговування.

Проблеми бібліотечно-інформаційного забезпечення, досвід функціонування систем інформаційного обслуговування у бібліотеках ВНЗ відображено в дослідженнях В. Волинець, І. Головацької, Т. Колеснікової, Т. Кузьміної, Н. Пасмор та ін.

Теоретичний аспект проблеми вебліографії досліджено в працях Н. Зінов'євої, С. Панкової, Л. Трачук, Л. Філіпової та ін.

Практичний досвід створення вебліографічних ресурсів значно випереджає теоретичне обґрунтування вебліографії як бібліографічної діяльності. Питання створення вебліографічних ресурсів порушували Я. Бондаренко, Т. Добко, В. Степанов, І. Торлін, Л. Трачук, Г. Шемаєва.

Мета статті – розглянути використання вебліографії як джерела електронного довідково-бібліографічного обслуговування користувачів Наукової бібліотеки Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет».

Інформаційно-комунікаційні технології значною мірою впливають на темпи поширення інформації в сучасному науковому та освітньому просторі, тому наразі постає питання швидкого пошуку актуальної та достовірної інформації. Стрімкий розвиток інформаційних технологій впливає на зміст, методи та форми довідково-бібліографічної діяльності бібліотек вищих навчальних закладів.

Наукова бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» володіє різноманітними інформаційними ресурсами, її діяльність спирається на виконання навчально-виховних та науково-дослідницьких завдань відповідно до задекларованих принципів Болонського процесу. Виконання цих завдань передбачає перехід освітньої та інформаційної функції бібліотеки на більш високий рівень забезпечення всіх учасників навчального і наукового процесів повною, оперативною і актуальною інформацією.

Фахівці Наукової бібліотеки активно використовують мережеві інформаційні технології для вирішення великого спектру завдань, пов'язаних з науковою, освітньою, професійною діяльністю. Сьогодні загальновизнано, що найбільш ефективно довідково-бібліографічне обслуговування для потреб науки та освіти досягається за допомогою створення та функціонування веб-сайтів бібліотек ВНЗ, що стає об'єктивною необхідністю забезпечення різних засобів доступу до потрібної інформації.

Наукова бібліотека КПІ ДВНЗ «КНУ» має власний веб-сайт, який постійно оновлюється, стає досконалішим як за дизайном, так і за інформаційним наповненням. Сайт забезпечує якісно нові можливості реалізації завдань Наукової бібліотеки щодо надання користувачам широкого доступу до інформаційних ресурсів та представлення книгозбірні в світовому інформаційному просторі.

Сьогодні всі етапи довідково-бібліографічного обслуговування в певному сенсі змінюються, з'являється новий вид обслуговування – комплексне довідково-бібліографічне обслуговування. Простежується необхідність трансформації традиційних функцій інформаційно-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки КПІ ДВНЗ «КНУ». Взаємодіючи з електронним середовищем, довідково-бібліографічне обслуговування еволюціонує і здійснюється як на основі традиційного довідково-пошукового апарату, так і на основі елек-

тронного каталогу. Бібліографи обирають найбільш ефективний спосіб пошуку, виходячи з конкретного бібліографічного завдання.

Впровадження нових технологій у діяльність Наукової бібліотеки ні в якому разі не відміняє традиційні послуги, а тільки доповнює їх. Інтернет є важливою складовою інформаційних ресурсів бібліотеки. Самостійний пошук інформації в мережі Інтернет є одним з найбільш складних завдань, з якими доводиться стикатися невідготовленим користувачам. До бібліотеки приходять нове покоління користувачів, комп'ютерно грамотних, але іноді з низькою культурою інформаційного пошуку. Такі користувачі не можуть чітко сформулювати тему пошуку, мету запиту, не знайомі з поняттями й термінами, їх зв'язками. Отже, роль бібліографа як консультанта, інформаційного посередника між користувачем і різноманітними базами даних, набуває пріоритетного значення. Досвід довідково-бібліографічної роботи свідчить, що при оцінці інформаційних ресурсів, їх відборі користувачам потрібна підтримка або посередницька роль бібліографа, кваліфікованого і доброзичливого. Від нього залежить оперативність та якість задоволення інформаційних запитів, особливо при наданні складних бібліографічних довідок. Кваліфікована допомога бібліографа прискорює час пошуку потрібної інформації та сприяє його оптимізації.

Вибір або рекомендація джерела пошуку релевантного запиту щодо сучасних вимог стає нелегкою справою. У моделі задоволення запитів користувачів «запит – відповідь» нині з'явилась ще одна ланка «запит – стратегія пошуку – відповідь». Стрімкий розвиток науки, збільшення обсягів інформації та створення її надлишків, зростання й ускладнення запитів користувачів вимагають оперативності бібліографічного пошуку та релевантності інформації [1].

Пошук нових форм і методів бібліографічного сервісу постійно триває. З виникненням інформаційних технологій у бібліотеках вишів з'явилися нові можливості в сфері довідково-бібліографічного обслуговування користувачів.

Використання інформаційних ресурсів Інтернету для задоволення інформаційних запитів користувачів – актуальне питання бібліографічної діяльності Наукової бібліотеки КПІ ДВНЗ «КНУ». Отже, в практику роботи бібліографів увійшов особливий напрям електронного довідково-бібліографічного обслуговування – вебліографія.

Найчастіше поняття «вебліографія» вживають для позначення списків інтернет-ресурсів, тобто отожднюється вид діяльності та її результат.

Термін «вебліографія» вперше був використаний американськими бібліотекарями в 1990 році в газеті «The New York Times». У європейській пресі термін зустрічається пізніше – із середини 90-х років, а в українській – починаючи з 2000 року. Вебліографія – сфера діяльності з підготовки систематизованих анотованих переліків адрес інтернет-сайтів, відібраних за конкретною тематикою, змістом та низкою інших параметрів [2].

Л. Трачук визначає вебліографію як особливий напрям (вид) бібліографічної діяльності, спрямований на облік і відбір ресурсів Інтернету, необхідних, насамперед, самим бібліографам для довідково-бібліографічного обслуговування користувачів [3, с.34].

На нашу думку, вебліографія – це підходи бібліографів до організації ресурсів Інтернету з метою спрощення пошукової діяльності користувачів глобальної мережі.

Вважаємо, що гіпотетично всі ресурси Інтернету можуть бути джерелом задоволення інформаційних запитів користувачів, однак для нашої бібліоте-

ки важливо виділити ті з них, які будуть «ядром» довідково-бібліографічного обслуговування. Тому першим кроком до ефективного використання електронних ресурсів віддаленого доступу є їх відбір і оцінка відповідно до інформаційних запитів користувачів Наукової бібліотеки.

У довідково-бібліографічній роботі використовуються такі групи джерел віддаленого доступу: електронні каталоги бібліотек та інших установ-створювачів бібліографічної інформації; універсальні та спеціалізовані пошукові системи, каталоги інтернет-ресурсів; довідкові видання; бази даних; спеціалізовані портали; архіви електронних текстів; інформаційні служби пошуку періодичних видань; видавництва, що функціонують в Інтернеті; інформаційні сервісні служби.

На сайті Наукової бібліотеки КПІ ДВНЗ «КНУ» розміщено навігаційну рубрику «Інтернет-ресурси», і для швидкого знаходження ці ресурси відповідно впорядковані та структуровані. Рубрики включають підрубрики, де розміщені гіпертекстові назви інтернет-ресурсів. Особливу увагу приділено змісту ресурсів, що відповідають профілю вишу, напрямам підготовки майбутніх фахівців.

Однією з пріоритетних категорій споживачів інформації у нашій бібліотеці є науковці – професорсько-викладацький склад, аспіранти, здобувачі, магістранти. Для задоволення їхніх інформаційних потреб надзвичайну цінність мають професійно відібрані та систематизовані вебліографічні посібники, створені досвідченими фахівцями-бібліографами, що ґрунтовно досліджують галузь або тему, з якої відбирають ресурси Інтернету і аналізують їх з точки зору відповідності темі, проблемі, галузі. Серйозним і важливим джерелом оперативної інформації є інформаційно-пошукові системи з аналітичним контентом. Використання on-line доступу до електронних баз даних розширює інформаційне підґрунтя для виконання конкретних запитів науковців. Крім того, позбавляє їх і бібліографів від здійснення рутинних процесів суцільного перегляду великої кількості вторинних документів.

Використання on-line доступу до відомих комерційних баз даних (EBSCO, Springer, Bell & Howell Information and Learning, Institute for Scientific Information), яке набуло широкого використання вже у багатьох бібліотеках України, зокрема й освітянських, розглядається нами як перспективний процес, який зробить ефективнішим надання інформаційних послуг усім користувачам Наукової бібліотеки КПІ ДВНЗ «КНУ».

Бібліографи Наукової бібліотеки в електронному довідково-бібліографічному обслуговуванні орієнтуються виключно на якість сайтів. На нашу думку, якісні результати пошуку повинні відповідати трьом критеріям одночасно: вони надходять з web-сайтів, що заслуговують на довіру і рекомендовані авторитетними бібліотечними фахівцями; містять найсвіжішу наявну інформацію; є абсолютно релевантними запиту.

Поряд з представленням на сайті нашої бібліотеки вебліографічних ресурсів, ми надаємо переліки власної електронної бібліографічної продукції (тематичні списки, анотовані огляди, бібліографічні покажчики), створеної для користувачів на допомогу навчальній, науковій і професійній діяльності.

Таким чином, вебліографія є важливим довідково-бібліографічним ресурсом для бібліотечних фахівців та користувачів. Вебліографія допомагає бібліографам здійснювати електронне довідково-бібліографічне обслуговування, а користувачам, які часто самостійно шукають інформацію за допомогою інформаційно-пошукових систем, підвищувати інформаційну культуру.

Вебліографічна діяльність є перспективним напрямом довідково-бібліографічної роботи Наукової бібліотеки КПІ ДВНЗ «КНУ», отже, необхідно покращувати якість рекомендованих інтернет-ресурсів, удосконалювати пошукові можливості.

Важливо наголосити, що сьогодні бібліограф бібліотеки вищої школи забезпечує не тільки високу якість доступу інформації до користувача, а також виступає як досвідчений керівник у світі знань. На якість довідково-бібліографічного обслуговування впливають висока професійна кваліфікація бібліографа, знання джерел бібліографічного пошуку. Бібліограф має швидко орієнтуватися в різноманітних інформаційних ресурсах, вміння визначати не тільки мету запити, а й рівень підготовки користувача, володіння ним методами бібліографічного пошуку. Важливими для бібліографа є вміння встановлювати з користувачами діловий контакт, при цьому необхідно проявляти такт і терпіння, інтерес до запитів користувача. Бібліографічний пошук вимагає витримки, цілеспрямованості, інтуїції, основаної на знаннях, досвіді, гнучкості мислення.

Спираючись на професійний досвід та знання, приходимо до висновку про необхідність трансформації функцій довідково-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотек ВНЗ у відповідність з вимогами інформаційного суспільства. Сучасні бібліотеки вищів повинні стати не просто центрами надання доступу до традиційних і мережевих інформаційних ресурсів, а й центрами, які здійснюють інформаційне орієнтування користувачів. Електронне довідково-бібліографічне обслуговування повинно стати одним з найбільш активно розвинутих форм обслуговування віддалених користувачів в інформаційному середовищі. Електронне довідково-бібліографічне обслуговування є найбільш перспективним і потребує подальшого удосконалення, що можливе лише за постійної уваги, аналізі досягнутих результатів та бажанні їх покращити.

Список використаних джерел:

1. Добко Т.В. Тенденції розвитку довідково-бібліографічного обслуговування [Електронний ресурс] / Т.В. Добко. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/243.pdf>
2. Зиновьева Н.Б. Проблема рассеяния публикаций в Интернете и вебблиография как способ ее преодоления [Электронный ресурс] / Н.Б. Зиновьева. – Режим доступа: <http://vestnik-rzi.ru/2014/09/2264>
3. Трачук Л. Веббіографічні ресурси українських бібліотек / Л. Трачук // Вісник книжкової палати. – 2010. – №3. – С. 31-34.

The paper discusses electronic reference and bibliographic services for users of Scientific library of Kryvyi Rih Pedagogical Institute of State Higher Education Establishment «Kryvyi Rih National University». Facets of a particular area of bibliographic practice – webliography – are analyzed.

Key words: *library of a higher education establishment, information and bibliographic resources, electronic reference and bibliographic services, information requests, webliography.*

Отримано: 12.02.2015